

ਵਿਕਾਸ ਬਹਿਲ ਜੇ.

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ - ਜਵਾਬਦੇਹ

2021 ਦਾ CRR ਨੰਬਰ 326

17 ਮਈ, 2022

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 — Ss.138 ਅਤੇ 143A — 20% ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ — ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ — ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸਮਰੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਵਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਹੈ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਧਾਰਾ 143- ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦਾ ਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਲਜ਼ਾਮਬੱਧ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ, NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 143-A ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਰਕਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 143(2) ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 6,70,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਚੈੱਕ ਨੰਬਰ 018966 ਮਿਤੀ 05.11.2019 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਪੈਰਾ ੬)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਾਉ ਪੀ.ਐਸ. ਗਿਰਵਰ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਮੁਨੀਸ਼ ਗਰਗ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਿਕਾਸ ਬਹਿਲ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(1) ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦੁਆਰਾ 18.01.2021 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 143-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਸੋਧ ਵਿੱਚ "ਐਨਆਈ ਐਕਟ") ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ 20% ਚੈੱਕ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ 03.01.2020 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸ਼ਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ 05.11.2019 ਨੂੰ 05.11.2019 ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਨੰਬਰ 018966 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। 6,70,000/- ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਰਕਮ ਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(3) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਮਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ 20% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੈ। ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 143(2) ਦੀ ਸੋਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਚੈੱਕ ਦੇ ਧਾਰਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ।

(4) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(5) ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ 18.01.2021 ਨੂੰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ/ਦੋਸ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 143(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ 20% ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 143(A) ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

'143 (Kikas Bahl, J.) ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।-(1) ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ, 1973 (2 ਦਾ 1974) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਵਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-

(a) ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(b) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਤੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਵੀਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਗਲੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। .

(4) ਜੇਕਰ ਚੈੱਕ ਦਾ ਦਰਾਜ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਬੈਂਕ ਦਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ। , ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਗਲੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 421 ਅਧੀਨ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਵੇ।

(6) ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 357 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨਾਲ ਘਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।"

(7) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ,

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ, NI ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 143-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਰਕਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 143(2) ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 6,70,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਚੈੱਕ ਨੰਬਰ 018966 ਮਿਤੀ 05.11.2019 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਰਕਮ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਵਰ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮਨੋਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਚੈੱਕ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

"20. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਖਣੀ ਸੇਲਜ਼ ਐਂਡ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਸੌਰਮਿਲਚ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਐਂਡ ਹੈਂਡਲਜ਼ ਜੀਐਮਬੀਐਚ, 2008(4)ਆਰਸੀਆਰ (ਸਿਵਲ) 729 ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹੈ।

22. ਹਿਤੇਨ ਪੀ. ਦਲਾਲ ਬਨਾਮ ਬੁਤਿੰਦਰਨਾਥ ਬੈਨਰਜੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਅਤੇ 139 ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਰਕਮਾਂ ਲਈ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨੋਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਚੈੱਕ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਵੈਦਯਨਾਥ ਅਈਅਰ, ਏਆਈਆਰ 1958 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 61 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਉਠਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

23. ਧਾਰਾ 139 ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਹਨ ਅਤੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਤਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ

(Vikas Bahl, J.)
ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਹਿਤਨ ਪੀ. ਦਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

36. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਪੋਸਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਦੰਡਕਾਰੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

37. ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਰੀਡਿੰਗ , ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 20, 87 ਅਤੇ 139 ਸਮੇਤ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਦਰਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਚੈੱਕ ਵੈਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਦੰਡ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

38. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਖਾਲੀ ਚੈੱਕ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ, ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਰਕਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਜੋੜ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਚੈੱਕ ਦਾ ਪੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਹੈ, ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਚੈੱਕ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ।"

(7) ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਰਕਮ

ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(9) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਿਤੰਕੁ ਰਿਸ਼ੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ